

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32836/2521-6473-2019-1-12-16>

Р. З. Голобутовський, кандидат юридичних наук,
доцент, докторант
Запорізького національного університету

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАГАЛЬНИХ І СПЕЦІАЛЬНИХ ФУНКЦІЙ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ СУДОВОЇ ВЛАДИ

Стаття присвячена дослідженню функцій публічної служби в органах судової влади, з'ясуванню її місця серед функцій судової влади. Надається поняття функцій публічної служби в органах судової влади, розглядається їх зміст і розкриваються особливості. Обґрунтовується, що функції публічної служби в органах судової влади поділяються на загальні та спеціальні. Виконується їх характеристика.

Ключові слова: функція, судова влада, правосуддя, служба, публічна служба.

R. Z. Holobutovskyi. Characteristics of general and special functions of public service in the bodies of the judicial authority

The desire to create fair and impartial justice makes it necessary to establish an adequate administrative and legal provision of public service in the judiciary. In turn, it is impossible without a dynamic process of change in the institutional construction of the judiciary system, the system of managing the public service in its bodies and courts, including such directions as the introduction of a modern paradigm of passing public service in the judicial authorities, including as a judge.

Successful resolution of the tasks of further strengthening the state, overcoming the crisis in all spheres of social activity, especially in the area of justice, largely depends on the work of judges and the functioning of the entire system of judicial authorities and those who are in them in the public service. Measures of a political and legal nature will produce the desired result only with the improvement of the qualitative composition of judges and public servants of the judiciary, their responsible attitude to their duties, improvement of the state of the management of the public service and its functions in the judiciary.

Therefore, the disclosure of the social significance of public service in the judiciary through the analysis of its functions is timely and relevant not only for the science of administrative law but also for law enforcement. Under the functions of the public service in the judiciary, we propose to understand the set of directions of activity of the relevant bodies and officials concerning judges and public servants

Functions of public service in state authorities are complex system formations, which combine general and special functions. The general functions should include: organizational, legal, provisioning, planning and forecasting, control and training. General functions are inherent in the entire system of public service in the judiciary.

Special functions include: organizational-counterparty, motivational, informational-analytical, coordination and interaction and auxiliary. Special functions of public service in the judiciary are related to the peculiarities of the execution of specific tasks of the judicial authority.

Perspective for further research we consider the study of the peculiarities of the implementation of these functions in the system of judicial authorities.

Key words: *function, judiciary, justice, service, public service.*

Постановка проблеми. Одним зі складників мети реалізації Стратегії-2020 є забезпечення чесного й неупередженого правосуддя, невідкладне проведення очищення влади на всіх рівнях і забезпечення впровадження ефективних механізмів протидії корупції. Метою судової реформи є реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів задля практичної реалізації принципів верховенства права й забезпечення кожному права на справедливий

© Р. З. Голобутовський, 2019

судовий розгляд справ незалежним і неупередженим судом. Реформа має забезпечити функціонування судової влади, що відповідає суспільним очікуванням щодо незалежного та справедливого суду, а також європейській системі цінностей і стандартів захисту прав людини [1].

Прагнення створити чесне й неупереджене правосуддя зумовлює встановлення адекватного адміністративно-правового забезпечення публічної служби в органах судової влади, що, у свою чергу, неможливе без динамічного процесу змін в інституціональній побудові системи судової влади, системи управління публічною службою в її органах і судах, включаючи такі напрями, як упровадження сучасної парадигми проходження публічної служби в органах судової влади в тому числі на посаді судді.

Успішне розв'язання завдань подальшого зміцнення держави, подолання кризи в усіх сферах суспільної діяльності, особливо у сфері правосуддя, багато в чому залежить від діяльності суддів і функціонування всієї системи судових органів та осіб, що перебувають у них на публічній службі. Заходи політичного, правового характеру дадуть потрібний результат лише в разі поліпшення якісного складу суддів і публічних службовців органів судової влади, їх відповідального ставлення до своїх обов'язків, покращення стану управління публічною службою та її функцій у судовій владі.

Тому розкриття соціального значення публічної служби в органах судової влади через аналіз її функцій є своєчасним та актуальним не тільки для науки адміністративного права, а й для правозастосування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми, пов'язані зі встановленням, проходженням і реформуванням публічної служби розглядали В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, С.В. Ківалов, О.Д. Крупчан, Д.І. Майборода, Н.Р. Нижник, В.М. Олуйко та інші вчені. Функції судової влади привертала увагу таких учених, як В.В. Копейчиков, Л.П. Нестерчук, В.М. Смокович, Д.М. Притика, В.Ф. Погорілко, С.Г. Штогун та інші. Незважаючи на проведені наукові дослідження проблем публічної служби, функцій судової влади тощо, питання функцій публічної служби в органах судової влади ще висвітлені недостатньо.

Метою статті є наукова характеристика загальних і спеціальних функцій публічної служби в органах судової влади. Завданнями статті є здійснення аналізу функцій судової влади, висвітлення в їх системі функцій публічної служби та виокремлення й характеристика їх складників.

Виклад основного матеріалу. Термін «функція» (від лат. Function – виконання) означає обов'язок, коло діяльності, призначення. Загалом, як зазначає В.М. Смокович, зміст цього поняття відрізняється своєю багатогранністю, оскільки застосовується в багатьох галузях знань (медицина, математика, біологія тощо). Для юриспруденції більш прийнятним убачається розглядати таку функцію як «роль, яку певний соціальний інститут або соціальний процес виконує щодо потреб суспільної системи більш високого рівня організації або інтересів класів, які її становлять, соціальних груп та індивідів» [2].

Щодо розв'язання терміна «функція» в контексті судової діяльності не варто стверджувати, як зазначає В.М. Смокович, що це питання залишається сьогодні поза увагою юристів, але не можна сказати й того, що названа проблема остаточно розв'язана.

У юридичній науці виділяють дві основні функції судової влади – правосуддя й контроль. І це не випадково, адже саме соціальне призначення цієї гілки влади полягає у здійсненні правосуддя, що реалізується у формі розгляду та вирішення правових конфліктів. Контрольна функція, на відміну від правосуддя, полягає у здійсненні судового контролю й перевірки правильності дій або обґрунтованості бездіяльності органів і посадових осіб. Під час здійснення судового контролю встановлюється законність дій чи бездіяльності відповідного органу або посадової особи.

Однак як суди, так й інші органи судової влади мають й інші повноваження, які не пов'язані з функцією правосуддя. Такі повноваження є за своєю природою управлінськими. І, як правильно відмітив В.Ф. Погорілко, функції судової влади не обмежуються лише функціями правосуддя. Вони є багатовимірними, різноманітними, тому варто говорити про множинність цих функцій [3].

Саме через функції реалізуються повноваження органів судової влади, тому перелік її функцій не є вичерпним та остаточним, крім того, в процесі розвитку нашої держави судова влада може бути наділена й іншими функціями. Однак, усе ж говорячи про функції судової влади та її органів, потрібно провести відмінності між функціональним призначенням судової влади – здійснення правосуддя, та її іншими повноваженнями, які за своєю сутністю є управлінськими.

Отже, з наведеного вище можна зробити деякі узагальнення. Однією з важливих, можливо, й основних функцій органів судової влади є здійснення правосуддя, через яку саме суди вчиняють судовий контроль, розглядають і вирішують правові спори в державі. Однак органи судової влади не обмежуються лише функцією правосуддя. Усі інші повноваження органів судової влади, які не пов'язані з правосуддям, є управлінськими. Однією з управлінських функцій органів судової влади є кадрова функція, яка, у свою чергу, включає в себе функції публічної служби в органах судової влади.

Співвідносячи функції публічної служби з функціями публічної служби в органах судової влади, варто зазначити, що вони співвідносяться як загальне й часткове. З одного боку, функціям публічної служби в органах судової влади притаманні всі риси загальних функцій публічної служби, такі як регулювання, планування, прогнозування, координація, організація, облік, контроль тощо. З іншого боку, функції публічної служби в органах судової влади варто розглядати з позицій соціальної ролі та призначення цієї гілки влади в державі, виходити із завдань органів, що становлять її систему.

Як зазначалося вище, однією з управлінських функцій органів судової влади є функції публічної служби. Публічна служба в органах судової влади фактично спрямована на вирішення питань забезпечення судової влади професійними суддями та кадрового забезпечення її складових органів і апаратів судів.

До системи функцій публічної служби органів судової влади можна зарахувати:

- здійснення кадрової політики та законодавчих основ функціонування публічної служби в органах судової влади;
- комплектування судів професійними суддями;
- комплектування персоналом апарат судів та інші органи судової влади;
- планування кількості суддів у суді, проведення з ними навчання;
- створення нормативів кадрового, соціального, правового й іншого забезпечення судів;
- контроль за діяльністю публічних службовців органів судової влади, аналіз стану їхньої діяльності;
- управління публічною службою в органах судової влади;
- прогнозування і планування забезпечення персоналом апарату судів та інших органів судової влади;
- розв'язання питань соціального та правового забезпечення суддів та інших публічних службовців органів судової влади;
- організація й забезпечення системи навчання та підвищення кваліфікації суддів, підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації інших публічних службовців органів судової влади;
- проведення роботи з формування резерву професійних суддів, резерву персоналу для заміщення посад публічної служби в органах судової влади;

– організація, розроблення й контроль за дотриманням стандартів публічної служби в органах судової влади;

– формування сучасної мережі публічної служби в органах судової влади.

Отже, з наведеного вище ми можемо виокремити такі загальні функції публічної служби в органах судової влади:

1) організаційну (здійснення кадрової політики в органах судової влади; управління публічною службою в органах судової влади; формування сучасної мережі публічної служби в органах судової влади);

2) правову (здійснення законодавчих основ функціонування публічної служби в органах судової влади; створення нормативів кадрового, соціального, правового й іншого забезпечення судів);

3) забезпечувальну (комплектування судів професійними суддями; комплектування персоналом апарату судів та інші органи судової влади; розв'язання питань соціального та правового забезпечення суддів та інших публічних службовців органів судової влади);

4) планування та прогнозування (планування кількості суддів у суді, проведення з ними навчання; прогнозування й планування забезпечення персоналом апарату судів та інших органів судової влади; проведення роботи з формування резерву професійних суддів, резерву персоналу для заміщення посад публічної служби в органах судової влади);

5) контроль (контроль за діяльністю публічних службовців органів судової влади, аналіз стану їхньої діяльності з виконання повноважень, дотримання законності; організація, розроблення й контроль за дотриманням стандартів публічної служби в органах судової влади);

6) навчання (організація й забезпечення системи навчання та підвищення кваліфікації суддів, підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації інших публічних службовців органів судової влади);

Такий підхід дає змогу зарахувати до загальних функцій публічної служби в органах судової влади функції, що пов'язані із забезпеченням її органів професійним складом суддів і персоналом публічних службовців. Спеціальні функції публічної служби в органах судової влади пов'язані з особливостями, специфікою виконання конкретним органом судової влади своїх завдань. Наприклад:

– організаційно-контрольна (розроблення й упровадження механізмів оцінювання професійних, ділових і моральних якостей кандидатів на посаду публічної служби; заміщення посад публічної служби в органі судової влади більш професійними та досвідченими працівниками; дотримання публічним службовцем норм і правил у межах посадових інструкцій і повноважень; установлення режиму публічної служби);

– мотиваційна (заохочення публічних службовців органів судової влади за сумлінне виконання посадових обов'язків; установлення рівня оплати праці та її стимулювання; запобігання відтоку професіоналів, збереження професійного ядра публічних службовців);

– інформаційно-аналітична (доступ до інформації стосовно заміщення вакантних посад публічної служби, з питань професійного навчання, добору персоналу тощо; розширення інформації стосовно результатів дотримання публічними службовцями порядку проходження служби в органі судової влади, статистичної звітності з питань публічної служби);

– координації та взаємодії (взаємодія та координація дій системи органів судової влади з реалізації кадрової політики, формування корпусу суддів тощо);

– допоміжна (діловодство, юридичне обслуговування публічної служби, соціальне, правове, матеріально-технічне її забезпечення тощо).

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Під функціями публічної служби в органах судової влади пропонуємо розуміти сукупність напрямів діяльності відповідних органів і посадових осіб щодо суддів і публічних службовців.

Функції публічної служби в органах державної влади є складним системним утворенням, яке об'єднують загальні та спеціальні функції. До загальних функцій варто зарахувати організаційну, правову, забезпечувальну, планування та прогнозування, контроль і навчання. Загальні функції притаманні всій системі публічної служби в органах судової влади.

До спеціальних функцій варто зарахувати такі як організаційно-контрольна, мотиваційна, інформаційно-аналітична, координації та взаємодії, допоміжна. Спеціальні функції публічної служби в органах судової влади пов'язані з особливостями, специфікою виконання конкретним органом судової влади своїх завдань.

Перспективним для подальших досліджень вважаємо вивчення особливостей реалізації цих функцій у системі органів судової влади.

Список використаних джерел:

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
2. Смокович М. Судова влада: місце в суспільстві та судовий контроль. *Юридична Україна*. 2012. № 10. С. 99–107.
3. Конституційне право України: підручник / за заг. ред. В.Ф. Погорілка. Київ: Наукова думка; Прецедент, 2006. 344 с.